

Александар Петров

МЕМОРОМАН II

Уредник
Зоран Колунџија

Александар Петров

МЕМОРОМАН

Други том

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

Волимо да књига о једном животу буде или ауто-биографија или да је бар сасвим замењује; да је она једна врста исповести.

Можда се варамо, али нам изгледа да ће та потреба за тачна сазнања података о судбини човечанској, личности појединачно, или личности у средишту великих догађаја, бити једно од главних обележја данашње књижевне епохе...

...Погледавши под утицајем целог, овог новог филозофскога духа, у себе, човек је видео да у њему чак не постоји једна једина личност, већ читаве наслаге личности...

Растко Петровић, *Књига исповести*, 1931.

**Александрово писмо пријатељици. Болест. Хаос.
Бодлерова дијагноза песника. Растко Петровић.
Ова књига**

Александар је 17. децембра 2016. послао школској пријатељици мејл из Питсбурга о својој болести и операцији 2. новембра те године у приватној београдској клиници у улици Милана Ракића, баш преко пута њихове Шесте београдске гимназије.

Зашто пише баш њој, коју није срео више од пола века? Није му она ни била најближа другарица у школи, али му се као девојка свиђала више од свих других. На једној фотки, после завршеног тадашњег шестог разреда, по каснијој гимназијској шеми другог, стоји она раме уз раме поред њега. Седела је она у последњој клупи, сама, а он, по одлуци разредне због несташлука, у првој. Прешао би понекад, у вечерњим часовима, да седне поред ње. Узбуђивала га је њена близина. Толико. Почео је и да пуши због ње, страсне љубитељке цигарета. Била је и то прилика да се нађе у њеном друштву, скривени од погледа професора. Није је никад испраћао кући јер увек је долазила у школу и одлазила са својом другарицом, колико је знао њеном комшиницом. Није могао да одоли ни да је посматра у одласку: дуга црна коса, танак струк, ноге у облику обрнуте винске флаше, увек у ципелама с високом штиклем. А кожа лица, и по лепом времену обнажених руку, снежно бела, посута ситним,

мрким, не само сунчаним пегама. Измислио је, за себе, и њено име: Пегџа.

Сањао је њу ове зимске децембарске ноћи, пробудио се, сео за компјутер и почео исповест, човека који можда неће да избори победу у сукобу са серијским убицом. И то по други пут. Пуних је пет година прошло од када је сазнао да је наследио ону исту болест, и на истом месту, од оца који јој је подлегао у кратком року и у великим мукама. Александра је спасло на време започето лечење радијацијом.

Да ли су зраци, који су му донели једном оздрављење, сада узрочници упада истог насилника у његово тело, недалеко од поља претходне битке. Још жешћи напад, а ослабљена одбрана.

За исповест увек је неопходан неко други, нека друга. Зашто га је ноћас, пита се Александар поново, у сну похотила баш она, црнокоса пријатељица у црној хаљини, припијеној уз тело? И упитала га, поред осталог, за здравље. Узбудила га је својом појавом као некад, у давној младости.

„Сањао сам те ноћас. Сетила си ме се и дошла по овом зимском невремену у посету. На моја питања о себи само си се осмехнула и одмахнула руком. Не мењаш се. Немаш очигледно ни разлога. Ваљда ти је све потаман. А, ето, бринеш, ипак, о свом другу из младости. Дознала си некако шта ме је снашло. Кажеш и да си се ужелела моје приче. И да си некад волела да ме слушаш! И да читаш моје стихове и приче. Зашто ми то онда ниси рекла? Задрхтао сам од додира твоје руке на рамену.

– Боље икад него никад! Пиши ми. Времена и за читање имам сада на претек.

Окренула си се и изненада отишла. Готово нестала. Пошао сам за тобом. Отворио кућна врата. Нигде никог.

Изнад мене само звезда. Даница. Без плавог круга.

Ни у сну.

Па да почнем у ратном стилу: извештај пише ко преживи. Жив сам. Пишем ти писмо.

Посетио сам јуче двојицу лекара, у понедељак видећу трећег, али прво скенирање тела тек предстоји, вероватно одмах после њиховог Божића. У сваком случају, према већ у питсбуршкој Клиници за рак и у Клиници Мејо потврђеној београдској дијагнози, ја сам 19. случај у историји медицине с бољком баш те врсте на једном 'згодном' месту. Чиста егзотика више него еротика. Мораћу да се скенирам свака три месеца бар годину или две, а онда, ако имам среће, све ређе. Код тог саркома, ако се шири, скалпел је једини могући лек. Не помажу ни хемотерапија, од које опада коса, ни зрачење, од којег може да настрада и Фројдов Газда из подсвести.

Понављам ипак себи, као пајак на сцени, по *rasaran* (мада је онда у Шпанији победио генералисимус Франко)! И – *venseremos* (она невероватна Кастрова победа над Кенедијем у кубанском Заливу свиња)! И – 'победа будет за нами', како је свој говор завршио Стаљин на Црвеном тргу 7. новембра 1941. упркос немачким тенковима у предграђу Москве.

Не мења се, међутим, много историја на планети Земљи смрћу појединца, ма ко он био.

О мени када је реч – једино могу да утичем да ми се због болести лични живот не претвори у хаос.

Имам ја и причу о хаосу и лику који се зове Доктор Хаос. И она је једна од мојих пређе одсањаних прича, којих је било у првом тому *Меморомана* а биће их и у другом. Ако је већ ниси (не знам како) прочитала у часопису *Књижевности* пре десетак година, (с именом лепотице Азас у наслову), добићеш је ускоро, мало измењену, путем ове, назовимо је ваздушне поште.

А о хаосу бар знамо да и удар лептирових крила у Бразилу може да изазове ураган у Тексасу... Не цитирам даље

текст Едварда Лоренца о хаосу из 1972. јер доживели смо и ми хаос на крају миленијума – од удара америчких невидљивих крила рушиле су се куће и у Алексинцу.

Али и због залепршане хаљине америчке глумице на Менхетну рађала су се деца у болници преко пута Руског дома у Београду.

И то је наш свет. Наш свет је све више Америка.

Хаос тек није нестао нити ће нестати.

Замишљам како се грмљавином над Србијом слаже са мном господин Бог Перун. Њега је, као што можда памтиш, бурлескно оживео наш Растко Петровић у Београду још 1921. године. Мени сада пагански словенски бог личи на моћну птицу албатрос, помало смешну на палуби лађе, баш као што се већини човечанства чине смотани и готово сувишни песници у модерном свету.

Не знам да ли си и ти читала ту Бодлерову дијагнозу песника. Да ли, тамо где сада јеси, читаш, ипак, бар понекад, књиге, у стиху или прози? Човек чита књигу – пише Растко.

Док сређујем грађу за други том *Меморомана* лелуја ми пред очима (и Винаверовим иза мојих) Растков, лик, као са фреске. Не морам да му посеђујем гроб као некад мој Васко у Вашингтону. Почива сад, ваљда мирно, на Новом гробљу у родном граду.

Присећам се и сада наших гимназијских дана. Биле су те југословенске педесете године прошлога века донекле ослобођене од круте идеолошке стеге. Бар у уметности. Не заборављам ни нашу љубав за овог вечитог путника и страственика.

Ти си, међутим, и негодовала због Растковог насилничког односа према жени у песми 'Зверства' ('Ударајући те бесомучно по лицу / Избијам једну љубичасту варницу'). А мене су одушевљавали почетни, без тих 'мачо' елемената, еротички стихови из те исте строфе, још више они завршни, у којима се говорним језиком еротика спаја с апокалип-

сом ('Да, чини ми се, смећу да певам твоје руке, / Твој трбух намагнетисани, твоје груди... / ...А ту мишицу белу, / И обливену крвљу и белу, / Умочили, мајку му! у апокалипсу...').

Већ као свршеног студента друге године Филолошког факултета, 1958, наговорили су ме наши вршњаци, будући редитељи, Дејан Ђурковић (да ли га памтиш?) и Љубомир Муци Драшкић, да се пријавим и на Позоришну академију. На пријемном испиту рецитовао сам део Расткове песме 'Путник' ('Кнеже Потемкине, изданули у колима на великом путу, / Да могу, као ти, умрети на друму, / Кад точак разглиба глину жуту; / Шибај кочијашу, терај царски у Струму; / Ћут! / У тајности да ти поверим име једне звезде / Или једног слова из једне књиге о прашуми. Ћут! / Али херој сам на друмовима: / Од свега највише волим да се опијем, а после тога још да путујем...').

Расткова младост. Необузdana, и још тајанствена, и окренута целом свету и космосу! А, сва телесна, жељна и нечег другог, духовног ('Мајку му! И не успесмо никада постићи ванмишићне екстазе!'). Хтели смо и ми такву младост, с правом на чежње, свесне и несвесне, оствариве и неоствариве... И маштали о планетарном пасошу. Ти сигурно имаш и космички, ако ти је уопште потребан.

Говорио сам стихове 'Путника' у заносу, ни пред ким другим него пред Растковим другом Душаном Матићем, тада професором на Академији. И пао! Као у римски бунар на Калемегдану.

Није ме, додуше, оборио Матић него професор музике Енрико Јосиф. У својеврсном 'плеј офу', када се решавало ко ће од нас дванаесторо кандидата ући међу десеторо изабраних студената режије, одлучио сам, стављајући сав улог на карту изненађења, на моју црну даму пик, да отпевам арију кнеза Јелецког баш из опере *Пикова дама* ('Ја вас люблю, люблю безмерно, / Без вас не мислю дня прожить...'). Пушкин, Чајковски. Можда и твој лик иза потиљка.

Није боље било ни, на професоров предлог, да отпевам нешто једноставније. Пристао сам. Шта сам друго могао? Знаш ону песму – 'Све моје јесени су тужне'?

– Тужно, закључио је диван човек и изузетан композитор.

Боже, куда сам ја одлутао! Пишем ти и о далекој прошлости, ваљда зато јер те нисам виђао, ни у стварности ни у сну, после велике матуре.

Устручавао сам се да те тражим. Знао сам и да си била увек окружена удварачима. И оним старијим, веома угледним. Али тебе није било лако освојити. Ниси се ни удала.

А имам и изненађење за тебе. Писмо теби укључићу међу прва поглавља у једну, макар незнатну, 'књигу исповести'. Књига је то и, следећи опет Растка, 'ауто-анализе' укључивања у реални живот и 'у страшну мистерију општег постојања'. Па зато књига и фикције и маште. Књига донекле и с техником монтаже (или колажа). Њу је волео Растко, а користили давно Борис Пиљњак и Џон Дос Пасос.

Америчког романописца прочитао је још у московском затвору Лубјанка Солжењицин. Применио је касније и он 'новинску монтажу' (разноврсна употреба чланака из новина) у вишетомном роману *Црвени њочак*.

Не знам да ли те ове поетичке упадице у писмо уопште занимају. Али и ти си студирала књижевност. Мислим – енглеску. Је си ли стигла да дипломираш?

Тек, да наставим, робија, затвор, хајке и прогонства, могу да служе књижевности.

Могу да учврсте и дух. И да обогате душу.

Може и смрт. Претпостављам не само туђа.

Међу сенима виђам, оним сновним оком, често драга лица. И девојку. Еуридику.

Пружам ти руку.

П.С. На коверти исписујем твоје име. Лепим чак седам марака. А уместо адресе пишем – Бог зна где!

**Доктор Хаос. Лептир. Азаз – жена за сва времена.
Две Србије и два земљака у Њујорку. 11. IX 2001.**

Џон и Елизабета требало је да се сретну у његовој канцеларији, на седамдесет осмом спрату њујоршког Светског трговачког центра. Састанак је, међутим, одложен раног јулског јутра 2001. када је зазвонио Џонов телефон и женски глас, очигледно Елизабетине секретарице, обавестио га, уз извињење, да она моли за одлагање њиховог пословног разговора.

– Ништа страшно, морала је код лекара, надам се само ситница! – одјекнуо је глас у празнини у којој се изненада, збуњен, обрео Џон.

– Не, не отказујемо састанак, само га одлажемо – као да је насмешени глас почео да теши тишину која се јасно огласила с оне стране жице.

– Стигла би Елизабета, уверена сам, до вас и данас, да нам није толико стало до те консултације с вама, а коју не желимо нипошто да збрзамо! Јављам се, дакле, ускоро да утврдимо када обоје будете имали довољно времена. Не касније од десетак дана.

– Надам се да о тој ситници – покушао је и Џон да узврати досетком – нећемо нас двоје морати да разговарамо кроз десет месеци. Или кроз десет година!

Џонов одговор као да је опрљео ушну шкољку њему непознате саговорнице, јер се она готово загрцнула.

– Како? Зашто?

Џон је, не схватајући ваљда да одапиње стрелу, упитао саговорницу да ли је чула за нешто што се у науци зове лептиров ефекат. И, не сачекавши одговор, који вероватно не би ни чуо све да је и чекао, пустио је у слушалицу оног чувеног хаотичног лептира.

– Таква ситница, као што је удар лептирових крила, негде у Хонг Конгу, може да изазове торнадо на сунцокретним пољима Средњег Запада.

Веза се прекинула баш када се Џон спремао да непознатој саговорници саопшти да је шарени лептир долетео у науку не из главе неког физичара или математичара него од једног америчког писца, из кратке приче „Звук грома”, објављене пре скоро пола века.

Вест је, међутим, Џону помела не само, увек тачно утврђени, дневни распоред радних обавеза, него га је и тако избацила из равнотеже да му се учинило, када је и он спустио слушалицу, да се лицем поново нашао пред голим зидом. Од Елизабете као да га опет раздваја не неизмериви простор, ма колики он био, него непремостиви понор времена.

Десет дана као десет година! Можда и дуже! И ово, привидно кратко чекање дуго жељеног, а заправо његовом неодлучношћу често одлаганог упознавања, може да се отегне као вечност. Годинама раде њих двоје у истој чувеној згради, у једној од две близнакиња. Додуше, у различитим компанијама, али је њена само десетак спратова изнад његове, А, ипак, њему је дуго изгледало да ће он до ње морати да се успне, или она до њега спусти, не лифтом, или бетонским степеницама, намењеним за коришћење само у случају опасности, него библијским Јаковљевим лествама. Овог пута све је предвидео, све припремио и утаначио, а онда је у женском умиљатом гласу наслутио мукли звон судбинског – никад. Ако и није „никад”, које би га сигурно

дотукло, онда ће сигурно поново да га преплави оно, њему добро познато, осећање несигурности, слично немоћи човека да нађе пут у пешчаној олуји. Да, опет је стешњен у пешчаном сату, чији песак цури у његовом уму несхватљивим ритмом, а њему се чини да се налази час у његовој горњој, час доњој половини, пропињући се на прсте или дубећи на глави. И то се све догађа њему, стручњаку да и у нереду уочи неке елементе реда, да и у непредвидивом запази бар наговештаје предвидивог развоја догађаја.

Џон Шварцкопф, проседи, а добро држећи човек у касним педесетим годинама, физичар и математичар, докторирао је на релативно новој, па зато и „револуционарној”, а по неким конзервативним гледиштима још увек научно не довољно утемељеној теорији хаоса, а специјализовао на примени те теорије у области берзанских акција. Запослен је више од десет година у великој и успешној фирми, која је давно разгранала и утемељила везе у америчком пословном свету. Џон је још код првог сусрета, на разговору који је претходио добијању посла, на своје будуће руководиоце оставио упечатљив утисак не само својим завидним знањем него и начином на који је умео да га изложи и да своја схватања о могућности, пре би се могло рећи неизбежности појаве, а затим савлађивања хаоса у иначе детерминисаном свету финансијског бизниса, изложи прецизно, уз занимљиве примере и оштроумне досетке.

– У земљи у којој сам рођен – рекао је, између осталог, том приликом – задужени за усклађивање односа делова и целине, као и за брзо регистровање и отклањање реметилачких фактора, годинама не примећују, или можда не желе да примете, поодмакао хаотични процес. А он је не само већ дестабилизовао све државне и друштвене структуре него и довео ту, у свету још увек поштовану и утицајну чланицу тзв. Покрета несврстаних, до саме ивице провалије, са које

више ни сам Свевишњи вероватно неће моћи да је одврати. Е, у тој, по многим знаменитостима, природним и културним, доиста привлачној земљи, постоји изрека – „јутро мудрије”. Упућује та народна мудрост да са неким важним одлукама не треба журити, да их, како се тамо такође каже, не треба ’преламати преко колена’, него ваља о свему, и не једном, добро размислити и сачекати прави тренутак за акцију. Каже се још тамо и „десет пута сеци, једном пресеци”. Доиста, вечерња мудрост, коју доноси дневним бригама заморени мозак, мање је поуздана од оне озарене јутарњим сунцем. Али не сме се искључити ни могућност да се током ноћи могу догодити опасне ствари које ни сва јутарња бодрост ума неће више моћи да отклони или заустави. И вече, другим речима, мора да буде мудро као и јутро. Каже се у тој земљи и нешто што сам ја, у оригиналу, на српском језику, а и преводу, на енглеском, намеран да испишем као гесло у својој будућој канцеларији, ако је после овог разговора заслужим: Боље спречити него лечити. У томе ја видим свој главни задатак ако постанем играч у вашем тиму. Можете, наравно, да ми кажете, да се и у друштву, рецимо у економији, као и у природи, неке ствари отимају, уза сву предострожност, људској контроли. Штавише, и прогнози. Али, парафразирајући ону народну мудрост о предностима спречавања свих врста болести у односу на њихово касније лечење, треба такође бити сваког тренутка свестан да је хаос саставни део сваког, чак и сасвим складног и на позитивним законима заснованог процеса. И то у свим областима људског деловања. Баш исто тако као што је и смрт наличје човековог живота, а катастрофа увек присутна сенка, чак када је и невидљива, сваке среће и сваког напретка. Па зато би мој задатак у вашој компанији био да вам предочим, кад год је то могућно, и те хаотичне сценарије и да вас подстичем да се добро припремите за њихово

ступање на сцену. Чак и када на ведром небу нема ни једног облачка. У мојој домовини, опет, у којој сам рођен, као и мојој новој домовини, у којој сам већ проживео дуже од четири шестина свог живота, људи, нарочито земљорадници, добро знају да и из ведрога неба може да удари гром и да их летњим ледом натера да током јесење жетве уместо пшенице жању очајање и страх. Али право питање је: да ли ведро небо уопште постоји? И да није баш наизглед плаво небо права материца хаоса? А како да се односимо према том, кажем, неизбежном хаосу? Да стално стрепимо? Или да се држимо оне мисли да ред код човека ствара навику, а хаос му дарује дах живота?

Вероватно је одлагање састанка са Елизабетом и био разлог што је Џон тог поподнева, пре него што је кренуо кући са посла, позвао Ђорђа Милина, свог знатно млађег колегу из компаније, а поред тога и земљака, да сврате у бар на пиће. Ђорђе је, изненађен, промрљао у слушалицу – да, свакако, како да не, баш фино, са задовољством!. А затим је себи у браду рекао – добро је што нисам пао са столице!

Јер, како да Ђорђе рођеним ушима поверује да Џон зове њега на пиће када је до сада све његове позиве увек учтиво одбијао, изговарајући се да је у барове одавно престао да свраћа, а и да по неку чашицу, обично какве лековите „домаће” траварице, каква се може купити и у Њујорку, испразни пре него што се смести у кревет и, уз звуке класичне музике, баца на читање неке занимљиве књиге. А добре књиге никад доста, уверавао га је не једном приликом. И он ће, ма колико страстан читалац био, ипак овај свет да напусти а да нека велика књижевна дела, можда чак и из немачке и руске књижевности, које највише прати, остану ван дохвата његових руку. Додао је, једном, да чита и класике српске књижевности, а међу њима је, давно, стекао и једну од својих великих књижевних љубави. Луди Лаза! – како су

многи Срби звали једног од најумнијих људи свог народа. Лаза Костић му је, не зато што му је био и ужи земљак, него по оригиналности и дубини мисли, засенио многе чувене Русе и Немце. С чиме се може упоредити онај венецијански драгуљ „Santa Maria della salute”? И он је, мада математичар, о тој песми желео студију да напише. Откуда октаве у тој песми? Да ли је Ђорђе посетио ту венецијанску цркву лепотицу? Па она је подигнута на осмостраном темељу! Или она ноћна песма о Руварцу! И њему је она, аматеру, једна од најлепших европских романтичарских песама. А шта он зна о Руварцу? Ништа! Још једна од многих непознаница на броју! Нити је шта од Руварца читао нити ишта бар прелистао. Уместо да канцеларијске столице замене за барске, Џон је повремено предлагао Ђорђу да протегну ноге и да бар, док им не досади, крену пешке према кућама.

Становали су, додуше, у два веома удаљена дела Њујорка. Џон у једном мирном крају средњег источног Менхетна, близу саме границе која дели богаташке квартове од од оних где живе средње имућни људи, а Ђорђе „Богу иза ногу”, како се не једном сам Ђорђе шалио, на Флашингу, на самој обали Ист Ривера, с погледом на два величанствена моста. Један носи име по белом камену од којег је сазидан, а други – ко зна зашто је други својим именом Ђорђа подсећао на тровратну и троглаву аждају.

– Ваљда зато што се зовем Ђорђе, одгонетао је он недавно ту своју загонетку једној младој келнерици, због које је често почео да свраћа у један ирски паб на доњем Менхетну, где је та студенткиња три вечери недељно морала да ради да би на крају месеца могла да изађе на крај с рачуни-ма. Уопште му није било тешко ни да се због ње касно увече враћа кући спором подземном железницом, јер се воз у тим ноћним сатима зауставља на свакој малој станици, а њих, поготово на његовој линији, као да има мали милион.

Џон, из Ђорђу опет неразумљивих разлога, није имао нити возио кола. Како ни Ђорђе колима није долазио на посао, њихове би се шетње завршавале на разним, ретко када истим раскрсницама на Петој авенији, где би Ђорђе хватао везу са својом „седмицом”. А онда би, када би стигао до последње станице после дужег клацкања у већ полуиспражњеним вагонима, ускакао у своја кола, паркирана у близини, и за десетак минута, уместо да се трузка аутобусом више од пола сата, стизао до Бичхерста. Двособан стан је изнајмљивао у једној од „високих зграда” у том крају, у којем су, иначе, преовлађивале, по разним укусима грађене, лепе и скупе породичне куће.

Ђорђе је имао и моторни чамац. Вожње тим чамцем враћале су га у детињство, па је користио сваку прилику да исплови на реку. Једно време и Џон би му се придруживао, а увек га је молио да што пре угаси мотор како би се прихватили весала. Ђорђе је пристајао, мада је, и на води као и на друму, више волео да притисне папучицу за гас, а да на можданом брави врати кључ до нулте тачке. Џону су, очигледно, прво пријали ти излети на реку. Лети би волео поштено да се исплива, а у ране пролећне, или касне јесење дане, да се бар мало, како би рекао, замрази у реци. А када се, најезене коже, враћао у чамац, стресао је са себе воду као дивљи патак, стајао неко време усправно да се колико толико просуши, чак и на хладном ветру, а онда би на још полумокро тело навлачио веш и одећу. А Ђорђево питање, неколико пута понављано, шта има против пешкира, остављао је без одговора, као да га није ни чуо. Постепено је, међутим, проредио те посете по викендима, да би, на крају, без објашњења, сасвим престао да долази.

– Добро, разумем, недељом изјутра, за разлику од мене, иде у цркву, али суботом, шта га спречава да суботом, поготову када нема саобраћајне гужве, стигне до мене?

Све то зато, закључио би Ђорђе, што он, економиста, Џону сигурно није био прави саговорник за књижевне и филозофске теме. Јер Џон се нерадо упуштао у све друге разговоре. А већ о његовом приватном животу није могао Ђорђе ни клештима да му извуче реч из уста. Зато су се ваљда и њихове шетње временом проредиле, а међусобно општење свело, онако, у пролазу и мимоилажењу у ходницима, углавном на размену вести и краће коментаре о бурним догађајима у земљи која се или смањивала, као шагринска кожа, или се цепала и парала, исто као кожа, лоше уштављена.

За догађаје у тој њиховој бившој земљи Џон се једном приликом мало више заинтересовао, а подстакао га је био, опет, Ђорђе позивом да заједно пођу и присуствују разговору поводом објављивања још једне, америчке или енглеске, књиге о Сребреници. Џон је само, без речи, одмахнуо главом и учинио неки чудан покрет руком. Ђорђу се учинило да је хтео да каже – што да их слушам и губим време, шта они о томе знају! Сутрадан, ипак, Џон га је сачекао код излаза, предложио да мало удахну свежег ваздуха, а онда упитао да ли је присуствовао тој политичкој дебати. Као ни жабу у воду, ни Ђорђа није било тешко натерати да разведе причу о томе како је претходне вечери присуствовао првом политичком двобоју.

– Једна дама из Београда, једна од оних, као и мој старији брат, окупљених у не знам сад каквој невладиној организацији, била је присутна, позвана ваљда као стручњак, почасни гост, или тако нешто. Мада ни аутор књиге није штедео Србе, одговорне и по њему за сребренички злочин, он је у свом иступању избегао да помене реч – геноцид. Изгледа ни у књизи не назива геноцидом тај масакр, не знам, али је те вечери избегао тај термин. Београдска дама му је, међутим, од првих речи, замерила што ствари не зове пра-